

26 Σεπτεμβρίου 2023

წმინდა ქეთევან (Γεωργιანά, Georgian)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Συναξαριακές Μορφές / ქართულ ენაზე](#)

ნმინა ლაძონაძე ლულოეთი ქეთევანი

(ცხოვრება და მოღვაწობა)

მაცხოვრის ამაღლების შემდეგ ღვთის განგებულებით ყოვლად-წმინდა ღვთისმშობელი მოციქულებთან ერთად ირჩევს რომელი ქვეყანა უნდა გაანათლოს ჭეშმარიტი სარწმუნოებით; დედა ღვთისას ივერია ხვდება წილად. იქიდან მოყოლებული ყოვლად-წმინდა ღვთისმშობელი ზრუნავს თავისი წილხვდომი სამწყსოს დაცვისა და განათლებისთვის; როცა ქართველ ხალხში რწმენა მცირდებოდა სწორედ ღვთისმშობლის მეოხებით გამოაჩენდა უფალი სარწმუნოების მცველთ; და მაშინ ერი ადგებოდა მოწამეობრივ გზას.

კახეთის დედოფალი ქეთევანი იყო ჭეშმარიტი მაგალითი ქრისტიანობისა, დედოფლობისა და დედობისა; მის მაგალითზე საუკუნეების მანძილზე იზრდებოდა

თაობები ქართველებში.

წმინდა ქეთევანი
ღვთივკურთხეულ ბა-
გრატიონთა გვარის
წარმომადგენელი,
აშოთან მუხრან ბა-
ტონის ასული გახლ-
დათ. ბაგრატიონები
თავიანთ წარმომავ-
ლობას ბიბლიურ
დავითს უკავშირებენ.

მემატიანენიც ასე ამკობენ მის
პიროვნებას: „ასული ესე დავითისა
განბანილ ღმერთ მყოფელთა საბა-
ნელთა, სწავლული სარწმუნოე-
ბითა, ჰსჯულდებულეებითა, სწავ-
ლული სამღვდელოდთა წერილთა
და სათნოებათა მოძგები. ქალწული;
მორცხვი, ბრძენი, კეთილგონი-
ერებისა კმევითა, ქალი ნარნარი
და მხნე კეთილთა მოქმედებათადმი,
ყრმა მშვენიერი და უმშვენიურესი“.

კეთილგონიერი და მორწმუნე
ქეთევანი კახეთის მეფის, ალექსანდ-
რეს უფროს ვაჟზე, დავითზე დაა-

ქორწინეს. მეფე ალექსანდრეს დავითის გარდა კიდევ სამი ვაჟიშვილი ჰყავდა: გიორგი, კონსტანტინე და ერეკლე. კონსტანტინე ბავშვობიდანვე შაჰ-აბასის კარზე იზრდებოდა

და რჯულიც გამოცვლილი ჰქონდა. 1601 წელს მეფე ალექსანდრე ბერად აღიკვეცა ალავერდის ტაძარში. ტახტზე დავითი ავიდა, მაგრამ ოთხიოდ თვეში, 1602 წელს კახეთის ახალგაზრდა მბრძანებელი მოულოდნელად გარდაიცვალა. დაქვრივებულ ქეთევანს დარჩა ქალ-ვაჟი – ელენე და თეიმურაზი.

უფალი თავის რჩეულ მონებს უხვად განუმზადებს ხოლმე განსაცდელთ, ჭირთ, რათა მათი მხნე ცხოვრება თვალსაჩინო მაგალითი გახადოს თანამედროვეთათვის, ხოლო თვითონ მათ არაამქვეყნიური შეუდარებელი დიდებით განადი-

დებს. შვილის სიკვდილის შემდეგ ალექსანდრე კვლავ სამეფო ტახტს დაუბრუნდა. შაჰ-აბასმა, როგორც კი დავითის სიკვდილი და ალექსანდრეს დაბრუნება შეიტყო, თავის კარზე აღზრდილ გამაჰმადიანებულ კონსტანტინე-მირზას უბრძანა კახეთში დაბრუნება, მოხუცებული მამისა და ღვიძლი ძმის, გიორგის მოკვლა. გამხეცვებულმა კონსტანტინე-მირზამ შეასრულა ბრძანება, მამისა და ძმის მოკვეთილი თავები, ძვირფასი ძღვენივით, “მამობილს” გაუგზავნა, გვამები კი აქლემს აჰკიდა და ალავერდს გაგზავნა დასაკრძალად. ქეთევანმა პატივით დაკრძალა მამამთილისა და მაზლის ცხედრები. სისხლში გახვრილმა კონსტანტინემ კი ქეთევანს ცოდობა სთხოვა:

– „შეგირთავ ცოდად და შენც მორხილ მექმენ, რამეთუ ესრეთ არს წესი და ჩვეულება სჯულად მაჰმადისათ“.

ქეთევანმა კახეთის დიდებულები

ისმო, ყოველივე აუწყა და განუ-
ცხადა: – თუ სარწმუნოებას და
ქვეყნის ღირსების დაცვას ვერ
შეძლებთ, მე ქართლში, მუხრანში
დავბრუნდები.

დიდებულებმა ერთგულება შეკ-
ფიცეს დედოფალს, შეიკრიბნენ,
მიუვარდნენ სჯულისა და ტრადი-
ციების შემაგინებელს და სიცო-
ცხლეს გამოასაღმეს.

ქეთევანმა ურწმუნო.

კონსტანტინეს გვაში

მისი გვარისთვის შე-

საფერი პატივით მია-

ბარა მიწას, შაჰს კი

დიდალი ძღვენი გაუ-

გზავნა და სთხოვა,

მეფედ თეიმურაზი

დაემტკიცებინა. მანა-

მდე კი თავად იტვირთა სამეფოზე

ზრუნვა.

წმ. დედოფალი ქეთევანი განა-

გებდა სამეფო კარს და სათნო საქ-

მეებსაც აკეთებდა. უხვად გასცემდა

მოწყალებას, აპურებდა გლახაკთ,

აღაშენებდა ეკლესია-მონასტერებს,
განამრავლებდა მღვდელთა და ბერ-
მონაზონთა; ცხოვრობდა განმარ-
ტობით და დიდის გულმოდგი-
ნებით აღასრულებდა ლოცვით
ღვაწლს. შაჰ-აბასი შეშინდა;
ფიქრობდა კახეთი განმიდგება,
ქართლს შეუერთდება და საბოლო-
ოდ დაეკარგავო; ამიტომ სასწრა-
ფოდ დიდი პატივით დააბრუნა
საქართველოში უფლისწული
თეიმურაზი. გაიხარა შვილის ხილ-
ვით წმინდა დედოფალმა, გაიხარა
მთელმა სამეფომაც ქრისტიანი
უფლისწულის დაბრუნებით. მეფე
იკურთხა და ქვეყანაში დროე-ბით
სიმშვიდემ დაისადგურა. ახალ-
გაზრდა მეფემ გურიელის ასული
ანა შეირთო. მეფე-დედოფალს ორი
ვაჟი – ლევანი, ალექსანდრე და
ერთი ასული – თინათინი შეეძინათ.
ანა დედოფალი მალე გარდაი-
ცვალა. შაჰის დაუინებით თეიმუ-
რაზმა ღუარსაბ II-ის და –
ხორეშანი შეირთო ცოლად, შაჰმა

კი ხორეშანის და – ელენე მოიყვანა. ასე ცბიერებით „დაუმოყვრდა“ ქართლ-კახეთის სამეფოს; ქართლსა და კახეთს შორის იგი მუდმივად თესდა განხეთქილების ღვარძლს. შაჰ-აბასმა 1614 წელს ელჩი გამოუგზავნა თეიმურაზს და ერთგულების ნიშნად მძევლად შვილი მოსთხოვა.

იცოდა თეიმურაზმა შაჰის ვერაგობის ამბავი, მაგრამ დიდებულების დაჟინებით უმცროსი ვაჟი, ალექსანდრე, მაინც გაგზავნა სპარსეთში, თან წმინდა ქეთევანიც გააყოლა; „კგონებდა პატივისცემასა დედისასა შაჰ-აბასისაგან“. შაჰმა უფროსი შვილი, ლევანიც გამოითხოვა, ბოლოს კი თეიმურაზსაც შეუთვალა:

„–რადგან ამისთანა ერთგული ხარ, შენც მოდი და მნახე“.

აშკარა იყო შაჰის განაზრახი: კახეთის სამეფო კარისთვის თავი მოეყარა და ერთიანად შეემუსრა. ამის დათმობა უკვე აღარ შეიძლებოდა. დროც არ ითმენდა. მაშინ თეიმურაზი და ლუარსაბი შეითქვნენ და ერთად სძლიეს ჟალეთში დაბანაკებულ მტერს.

დაიწყო ქართლის ცხოვრების უსაშინელესი პერიოდი. კახეთის დასაღლაშქრად გამზადებულმა შაჰ-აბასმა ძვირფასი მძევლები – წმინდა ქეთევანი და მისი შვილი-შვილები – შირაზს გაგზავნა, თვითონ კი კახეთს შეესია. ააოხრა სამეფო კარი, შერყვნა ეკლესიამონასტრები,

გადაასახლა და დააცარიელა სოფლები. ქვეყანა შიმშილმა და ძალადობამ მოიცვა. უსჯულოებმა ცეცხლს მისცეს კახეთი. სამასი ათასზე მეტი ქართველი სპარსეთში გადაასახლეს, გაუდაბურებულ ქვეყანაში კი ულუსები ჩამოასახლეს. დამარცხებული მეფეები

იმერეთის მეფეს, გიორგის შეეხი-
ზნენ.

წმინდა ქეთევანი შაჰის ტყვეო-
ბაში იყო. ვინ მოსთვლის წმინ-
დანის იმ ტანჯვას, რაც სამშობ-
ლოს, დედა-ეკლესიისა და ოჯახის
განშორებით იყო გამოწვეული.
შირაზს გადასახლებიდან ხუთი
წლის შემდეგ შაჰმა ქეთევანს
ჩამოაშორა თეიმურაზის ძენი,
ისპაჰანს წაიყვანა და დაასაჭურისა.
ალექსანდრემ ტანჯვას ვერ
გაუძლო და გარდაიცვალა, ლევანი
კი შეიშალა. სამშობლოს ხვედრით
შეწუხებული წმინდა დედოფალი,
რომელმაც შვილიშვილების უბე-
დურება ჯერ არ იცოდა, შირაზის
მმართველის, გათათრებულ
ქართველის იმამ-ყული-ხან უნდი-
ლაძის სასახლეში ცხოვრობდა.
ნაქართველარი თათარი დიდი
პატივით ეპყრობოდა ქეთევანს და
ამბობდა: – დიდად საპატიო სტუ-
მარი არისო ჩვენი, ის კი არა, ჩვენ
ვართო მისი ტყვეები.

სწორედ მისი ბრძანებით დაუ-
მაღეს წმინდა დედოფალს ბატონი-
შვილების – ლევანისა ალექსა-
ნდრეს საშინელი ამბავი. ათი წელი
იტანჯებოდა დედოფალი ამ „საპა-
ტიო“ ტყვეობაში; მარხვით, ლოცვით,
ქვაზე წოლით გაიღია მისი სხე-
ული. მაგრამ მაინც მხნედ იყო,
უვლიდა, ზრუნავდა და ზედ
დაჰფოფინებდა თავის სამწყსოს –
მის გამგეობაში მყოფ ოცამდე
ქართველს.

და აი, ღვთის განგებულებით
დადგა უამი დედო-
ფლის გამოცდისა.
„შემდგომ ათი წლისა
მიიღო ხელმწიფებაჲ
მტერმან მისსა ზედა,
ყოვლად უბიწოსა“.
ხედავდა გულ-მრი-
სხანე შაჰი, რომ
„უდრეკ იყო დედო-
ფალი“, ისევ წმიდა
სამებას სასოებდა კახეთის მანა-
თობელი ვარსკვლავი, ჯვარცმულ

სწორედ მისი ბრძანებით დაუ-
მაღეს წმინდა დედოფალს ბატონი-
შვილების – ლევანისა ალექსა-
ნდრეს საშინელი ამბავი. ათი წელი
იტანჯებოდა დედოფალი ამ „საპა-
ტიო“ ტყვეობაში; მარხვით, ღოცვით,
ქვაზე წოლით გაიღია მისი სხე-
ული. მაგრამ მაინც მხნედ იყო,
უვლიდა, ზრუნავდა და ზედ
დაჰყოფინებდა თავის სამწყსოს –
მის გამგეობაში მყოფ ოცამდე
ქართველს.

და აი, ღვთის განგებულებით
დადგა უამი დედო-
ფლის გამოცდისა.
„შემდგომ ათი წლისა
მიიღო ხელმწიფებაჲ
მტერმან მისსა ზედა,
ყოვლად უბიწოსა“.
ხედავდა გულ-მრი-
სხანე შაჰი, რომ
„უდრეკ იყო დედო-
ფალი“, ისევ წმიდა
სამებას სასოებდა კახეთის მანა-
თობელი ვარსკვლავი, ჯვარცმულ

მაცხოვარს ავედრებდა თავის ჯვარ-
ცმულ ქვეყანას და ემზადებოდა
დიდი მისიისათვის. უსჯულო აბასმა
გადაწყვიტა, რჯული გამოეცვლე-
ვინებინა ქეთევანისთვის. მისი
უზნეობა და თავხედობა იქამდეც
მივიდა, რომ მის ცოდლობაზე თან-
ხმობა ითხოვა ზნესრული დედო-
ფალისაგან; ეს მოხდა სწორედ იმ
დღეს, როცა წმინდანს შეატყობინეს
შვილიშვილების ამბავი. შაჰმა იმამ-
ყული-ხანს შეუთვალა:

— „ქეთევან დედოფალი თუ გა-
თათრდეს, ნურას აწყენ; თუ არა და
აწამე, წამებით მოჰკალიო“.

შეძრწუნდა უნდილაძე და მოცი-
ქულის პირით შეუთვალა:

— „ბერი დედაკაცია და არ გა-
თათრდება, რას აქნევ ამის გათა-
თრებას, თქვენთვის სირცხვილიც კია
მისი სიკვდილი“.

შაჰ-აბასი განრისხდა, და ბრძა-
ნების მეყსეულად აღსრულება უბრ-
დანა ძირაზის ხანს. ნაქართველარი
შეევედრა დედოფალს, სხვის და-

სანახად მაინც ეღიარებინა მაჰმადი, გულში კი ქრისტიანად დარჩენილიყო. წმინდა ქეთევანმა შორს დაიჭირა უნდილადის რჩევა და წამებისთვის განემზადა. ილოცა, შვილი და მამული შეავედრა და შეჰკლადადა უფალს:

– „მეუფეო ქრისტე, სიტყუაო ღვთისაო, არა შეუნოდა მხევლისა შენისად უარის ყოფად შენი, ნუ მიმცემ ეშმაკსა მხევალსა შენსა“, ეზიარა მაცხოვრის ყოვლად-პატიოსან და უხრწნელ ხორცსა და სისხლს და უშიშრად წარსდგა ჯაღათების წინაშე. ხალხით გაჭედებულ მოედანზე გამოიყვანეს ქართველთა სათაყვანებელი დედოფალი; მას მგლოვიარე ქართველები მოაცილებდნენ. ჯაღათებმა მოიტანეს სპილენძის ქვაბები, დაანთეს ცეცხლი, შეაწყვეს შანთები გასახურებ-

ლად და სადღესასწაულოდ შემოსილი დედოფალი კოცონის წინ დააყენეს. მხოლოდ ერთი ითხოვა წმინდა მოწამემ:

— „დედის ნაშობნი ხართ თქვენც და ნუ შეურაცხყოფთ სიშიშვლით“.

უსჯულოებმა ენით აუწერელი სისასტიკით აწამეს ქართველთა. წმინდა დედოფალი; „განჭიმეს მძაფრიადრე ხელნი და მაჯანი

გლახაკთა გამომზრდელნი, ხელნი მარად უბრალონი და წმიდად

ადპყრობილნი ღუთისადმი, დაჰგლიჯნეს მარწუხთა მიმართ ძუძუნი და დაჰსდვეს წყლულთა მათ ზედა საჯნი, ღუსამარნი იყუნეს მრავალნი ქუეშე წმიდისა და მათ ზედა განრ-

თხმულ იყო და
ზედაცა დაჰყარნეს
იგინივე მრავალნი.

მაშინ ხორცი იგი
წმიდისანი მრჩობ-
ლითა ივნებდეს ტკივი-
ლითა, რკინანი იგი
თვსით სატანჯუელ

იყუნეს და ცეცხლებრ სწვიდეს
საშინელ, რამეთუ ნა-ბერწყალთა
სროლადმდე განხურვებულ
იყუნეს. მაშინ იპობოდიან ხორცი
ლუსმართაგანი და რაზომცა
განამწვეტიყუნეს, ეგრე ხორცთა
შინა განვლიდიან. იტყვს მეფე,
ხორცი დაჰსცვნესო, რომელნი

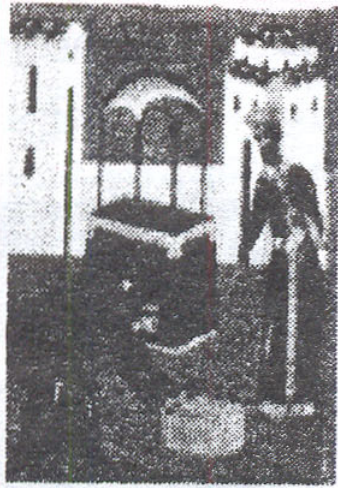
აქუნდეს და მათ
წილ დასხდეს ლუს-
მარნი და ბრძვლნი,
განავლნეს მკერდით
ზურგამდე შამფუ-
რნი. მაშინ ტკივი-
ლნი სასტიკობდეს,
გრძნობანი ტკივილ-
თანი საშინელ-იყუ-

ნეს. გვრგვნი მეფობაჲ მშუენიერებისაჲ და შარავანდედი სიკეთისა განიმზადებოდა მიცემად ხელისაგან უფლისა“. წმინდა სულმა დატოვა ნაგვემი სხეული. გამძვინვარებულმა ჯალათებმა ნადირთა სათრევად დააგდეს წმი-

ნდა დედოფლის გვამი, რათა შებილწულიყო მისი სიწმინდე, მაგრამ ღმერთმა წმინდანის ნეშტს ნათელი დაადგა. დიდ-მოწამის წმინდა გვამი დიდი პატივით, საკმევლისა და მურიტ გაუღენთიდ ქსოვილში გახვიეს და რომში, კათოლიკურ ტაძარში გადაასვენეს ავგუსტინეს ორდენის ბერ-მონაზვნებმა, რომლებიც იმ ხანებში სპარსეთში იმყოფებოდნენ და მოწმენი და თვითმხილველნი გახდნენ წმინდა დედოფალ ქეთევანის მოწამეობრივი ღვაწლისა, მისი წმინდა ნაწილები

– პატიოსანი თავი
და მარჯვენა ხელი
– დედოფლის ძეს,
თეიმურაზ მეფეს გა-
დასცეს, რომელმაც
ისინი საქართველო-
ში ჩამოასვენა.

აქ კიდევ ერთხელ
დაიტირა თავისი დე-
და და ძენი მეფემ და დიდი პატივით
დაკრძალა ალავერდის მონასტერში,
წმინდა დიდმოწამე გიორგის სა-
კათედრო ტაძრის ტრაპეზის ქვეშ.
მაღლე ქართლის კათოლიკოს პატრი-
არქმა ზაქარია (1613-1630) წმინ-
დანთა დასში შერაცხა დიდ-მოწამე
დედოფალი ქეთევანი და ხსენება
მისი წამების დღეს 13(26) სექტემბერს
დააწესა.

